

OMAISHOIDONTUEN MYÖNTÄMISPERUSTEET 01.02.2013 ALKAEN

Omaishoidontukea voidaan myöntää omaishoitolain 3 §:n mukaan, jos

1. henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa;
2. jos hoidettavan omainen tai läheinen on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
3. hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon vaatimuksia;
4. omaishoito yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
5. hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva; ja
6. tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista

Omaishoidontuella tarkoitetaan omaishoitolain 2 §:n mukaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoidontuki on omaishoitolain perusteella järjestettävää sosiaalipalvelua, jonka järjestämisvastuu on kunnalla. Omaishoidontukea myönnetään talousarvioon varatun määrärahan puitteissa ja kohdennetaan eniten hoitoa ja huolenpitoa tarvitseville. Omaishoidontukea ei ole tarkoitettu kattamaan hoidosta aiheutuvia kustannuksia kuten Kelan maksamat hoitotuet ja vammaistuki. Omaishoidontuen hoitopalkkio ei ole toimeentuloturvaetus, vaan se on korvaus omaishoitajan antamasta hoidosta, hoivasta ja valvonnasta. Omaishoidontukea ei myönnetä, jos hoidettava asuu sosiaali- ja terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä. Hoitoa tarvitsevan henkilön kotikunnan tulee olla Äänekoski.

Omaishoitaja

Omaishoitajana voi toimia hoidettavan omainen tai läheinen, täysi-ikäinen henkilö, joka kykenee kantamaan osaltaan vastuun palvelusuunnitelmassa sovituista omaishoitajan tehtävistä. Omaishoitajan tulee olla fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveytensä puolesta sopiva hoitajaksi. Omaishoitajan on tarvittaessa esitettävä lääkärintodistus terveydentilastaan.

Vanhusten ja aikuisten vammaisten omaishoidon tuen porrastaminen hoitoisuuden perusteella

Hoitajalle maksettava hoitopalkkio määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Määrittelyn perusteena käytetään lähtökohtaisesti henkilökohtaisten päivittäisten toimintojen arviointia (RAVA) sekä valvottavuutta muistitoimintojen heikentymisen (MMSE) tai sairauden laadun vuoksi. Kyseessä on aina toimintakyvyn ja palvelutarpeen kokonaisarvio.

1. Hoitopalkkio 399,91 euroa/kk

- toistuva hoidon ja avun tarve useissa päivittäisissä henkilökohtaisissa toiminnoissa
- Hoidettava voi tarvita hoitoa myös yöaikaan
- RAVA -pisteet 2.00-2.49

- Jos hoito- ja palvelusuunnitelmassa on sovittu omaishoitona annettava säännöllinen intervallihoido, joka kattaa enintään puolet kokonaishoitoajasta, hoitopalkkio on tämän suuruinen RAVA -pisteistä riippumatta

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: Asumispalvelut palvelutalossa tai runsas kotihoidon tai kotiin annettavien palveluiden tarve. Hoitotyö sitoo hoitajaa säännöllisesti ja useaan otteeseen vuorokauden aikana.

2. Hoitopalkkio 533,86 euroa/kk

- huomioiden palkkion suuruudessa siirtymävaihe ennen 1.3.2013 myönnettyissä omaishoidon palkkioissa. (ennen 1.3.2013 myönnettyissä 599,78€/kk)
- runsas henkilökohtaisen hoidon ja avun tarve useissa päivittäisissä toiminnoissa
- lähes jatkuva valvonnan tarve
- tarvitsee läsnäoloa öisin; voi olla säännöllistä hoidon ja avun tarvetta
- RAVA -pisteet 2.50 - 3.49

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: tehostettu palveluasuminen tai vastaava. Hoitotyö sitoo pääsääntöisesti hoitajan ympärivuorokautisesti hoitotyöhön.

3. Hoitopalkkio 694,01 euroa/kk

- huomioiden palkkion suuruudessa siirtymävaihe ennen 1.3.2013 myönnettyissä omaishoidon palkkioissa
- Ympärivuorokautinen, jatkuva hoidon ja avun tarve henkilökohtaisissa päivittäisissä toiminnoissa
- avun tarvetta myös öisin
- jatkuva valvonnan tarve
- RAVA -pisteet 3.50 <
- edellytyksenä on, että hoito- ja palvelusuunnitelmaan ei sisälly omaishoidon tukena annettavaa säännöllistä intervallihoidoa
- Omaishoidon tuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaa korvaus kuten raskaan siirtymävaiheen tuessa.

Vaihtoehtoinen hoitomuoto: laitoshoido. Hoitotyö edellyttää hoitajan kokopäiväistä työpanosta ja hoitovastuuta läpi vuorokauden.

4. Korotettu hoitopalkkio, vähintään 799,81 euroa/kk

- hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen tuki, myönnetään esim. saattohoitotilanteessa, jonka arvioitu kesto on enintään n. puoli vuotta
- hoitaja on tänä aikana estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua eikä hänellä ole tänä aikana laissa määriteltyjä muita tuloja
- RAVA -pisteet vähintään 3.50, tai muutoin määritelty erityistilanne ja hoidon vaativuus
- sopimus tehdään enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan ja sen jatkamisesta sovitaan, jos se hoidettavan tilanne huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista.

Hoitopalkkion maksaminen vähimmäismäärää pienempänä tai edellä määriteltyjä enimmäismääriä suurempana

Hoitopalkkio voidaan sopia laissa määrättyä vähimmäismäärää pienemmäksi seuraavissa tapauksissa:

- jos hoidettava viettää arkisin keskimäärin yli 7 tuntia kodin ulkopuolella ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä, taikka
- siihen on hoitajan esittämä erityisen syy

Hoitopalkkio voidaan maksaa edellä määriteltyjä enimmäismääriä suurempana, jos hoitotyö on selvästi määriteltävästä syystä tavanomaista vaativampaa. Erityinen vaatavuus kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten (alle 18 v.) omaishoidontuki

Omaishoidon tukea myönnetään ensisijaisesti niiden lasten ja nuorten hoitoon, jotka tarvitsevat ikätasoonsa nähden huomattavasti enemmän hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ja apua myös öisin kuin vastaavanikäiset terveet lapset.

Omaishoidontuki liitetään osaksi vammaisen henkilön palvelu- ja kuntoutussuunnitelmaa ja sovitetaan yhteen muiden palvelujen kanssa.

1. Hoitopalkkio 399,91 euroa/kk

- *huomioiden palkkion suuruudessa siirtymävaihe ennen 1.3.2013 myönnettyissä omaishoidon palkkioissa*
- Lapsi tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti.
- Avun ja hoidon tarvetta myös öisin.
- Perhe voi tarvita runsaasti muita kunnallisia palveluja esim. säännöllisiä hoitoapujaksoja kodin ulkopuolella

Vaihtoehtoinen hoito: perhehoito, asumispalvelut

2. Hoitopalkkio 533,86 euroa/kk

- *huomioiden palkkion suuruudessa siirtymävaihe ennen 1.3.2013 myönnettyissä omaishoidon palkkioissa (ennen 1.3.2013 myönnettyissä 599,78€/kk).*
- Lapsi tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti
- Avun ja hoidon tarvetta myös öisin.
- Hoitotyö sitoo hoitajan ympärivuorokautisesti hoitotyöhön ilman keskeytyksiä.
- Perhe tarvitsisi vaihtoehtoisesti runsaasti muita kunnallisia palveluja
- Perhe järjestää lapsen hoidon pääasiallisesti ilman kunnallisia palveluja

Vaihtoehtoinen hoito: perhehoito, asumispalvelut

3. Hoitopalkkio vähintään 694,01 euroa/kk

- Lapsi tarvitsee ikätasoon nähden huomattavan paljon hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa ympärivuorokautisesti
- Avun ja hoidon tarvetta myös öisin.
- Hoitotyö sitoo hoitajan hoitotyöhön ilman keskeytyksiä ja jompikumpi vanhemmista jää työstä kotiin hoitamaan lasta
- Omaishoidon tuen suuruudessa huomioidaan hoidettavalle maksettava kansaneläkelaitoksen erityishoitoraha tai hoitajan saama vuorotteluvapaa korvaus kuten raskaan siirtymävaiheen tuessa.

Vaihtoehtoinen hoito: sairaala, muu laitoshoido tai ammatillinen perhehoito.

4. Korotettu hoitopalkkio, vähintään 799,81 euroa/kk

- hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen tuki, myönnetään esim. saattohoitotilanteissa, jonka arvioitu kesto on enintään n. puoli vuotta
- hoitaja on lyhytaikaisesti tänä aikana estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskelua eikä hänellä ole tänä aikana omaishoitolain 5 §:ssä määriteltyjä muita tuloja
- Määritelty erityistilanne ja hoidon vaatavuus

- sopimus tehdään enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan ja sen jatkamisesta sovitaan, jos se hoidettavan tilanne huomioon ottaen on tarkoituksenmukaista.

Hoitopalkkion maksaminen vähimmäismäärää pienempänä tai enimmäismäärää suurempana

- hoitopalkkio voidaan maksaa vähimmäismäärää pienempänä tai enimmäismäärää suurempana samoin edellytyksin kuin vanhusten ja aikuisten vammaisten omaishoidontuki.

Sijaishoito

Sijaishoito on yksi tapa järjestää omaishoitolain 4 §:n 1 momentin tarkoittamia omaishoitajan lakisääteisiä vapaapäiviä. Sijaishoidon avulla voidaan myös järjestää myös muita omaishoitajan vapaapäiviä tai virkistysvapaita. Muita tapoja omaishoitajan vapaiden järjestämiseen ts. hoidettavan hoidon järjestämiseen hoitajan vapaan aikana ovat hoito kunnan itse toteuttamien palvelujen avulla, hoidon ostaminen muilta palveluntuottajilta ja palvelusetelin antaminen hoidon järjestämiseksi.

Sijaishoitajalle maksettava palkkio

- Jos omaishoitaja hankkii kotiin lomittajan lakisääteisen vapaansa ajaksi tai hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovittujen ylimääräisten vapaiden ajaksi, maksetaan sijaishoitajalle vähintään 75,57 euron suuruinen hoitopalkkio vuorokaudelta.

Sijaishoitajan kanssa laadittava toimeksiantosopimus

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä toimeksiantosopimuksen sijaishoitajan kanssa. Sijaishoitajan on täytettävä omaishoidon tuesta annetun lain 3 §:n 3 kohdan edellytykset eli hoitajan terveyden ja toimintakyvyn on vastattava omaishoidon asettamia vaatimuksia. Sijaishoito voidaan järjestää tällä tavoin, jos omaishoitaja siihen suostuu. Lisäksi edellytyksenä on, että järjestely toteutetaan ottamalla huomioon hoidettavan henkilön mielipide. Järjestelyn on myös arvioitava olevan hoidettavan henkilön edun mukainen.

Lain 4 a §:n 2 momentissa säädetään niistä seikoista, joista sijaishoitajan kanssa tehtävässä toimeksiantosopimuksessa on sovittava. Näitä ovat sijaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion määrä ja maksutapa, toimeksiantosopimuksen voimassaolo sekä tarvittaessa muut sijaishuoltoa koskevat seikat. Tarvittaessa on myös sovittava sijaishoitajalle aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Sijaishoitajan ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai muu läheinen kuten omaishoitajan. Sijaishoitaja rinnastuu työoikeudellisen asemansa sekä eläke- ja tapaturmavakuutusturvan osalta omaishoitajaan.

Sijaishoitajan kanssa tehtävä toimeksiantosopimus voidaan tehdä toistaiseksi voimassaolevaksi tai määräaikaiseksi. Jos sopimus on voimassa vuodenvaihteessa, hoitopalkkion määrää tarkistetaan omaishoidon tuesta annetun lain 6 §:n mukaisesti. (STM Kuntainfo 5/2011)

Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuesta laaditaan yhdessä omaishoitajan ja hoidettavan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma, johon kirjataan:

- 1) omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö

- 2) muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- 3) omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö
- 4) miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana

Kunta määrittää mitä tapoja kunnassa käytetään omaishoitajan vapaan järjestämiseen.

Hoidettavalle annettavat palvelut

Omaishoidon tuki sisältää hoitopalkkion rinnalla tarvittavat palvelut hoidettavalle. Omaishoidon tukeen sisältyviä tai sitä täydentäviä palveluja voivat olla esimerkiksi apuvälinepalvelut, kotihoito tai lyhytaikainen perhehoito, asumispalvelut tai laitoshoido.

Omaishoidontuen voi saada rahan sijaan myös palveluna. Tästä sovitaan omaishoitajan kanssa. Hoidettavalle omaishoidon tukena annettavista palveluista sovitaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa ja siitä tehdään viranhaltijapäätös.

Hoitajalle annettavat palvelut

Omaishoitajan tuen tarve ja tukimuodot kartoitetaan hoito- ja palvelusuunnitelman laatimisen yhteydessä. Hoidettavan hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö.

Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuesta laaditaan kunnan ja omaishoitajan välille toimeksianto-sopimus, johon liitetään hoito- ja palvelusuunnitelma.

Omaishoitosopimuksen tulee sisältää ainakin seuraavat tiedot:

- 1) hoitopalkkion määrä ja maksutapa
- 2) onko omaishoitajalla oikeus lakisääteisiin kolmen vuorokauden vapaisiin kuukautta kohti tai jos tällaista oikeutta ei ole
- 3) lakisääteisiä vapaita useampien vapaapäivien järjestämisestä sekä alle vuorokauden mittaisista virkistysvapaista
- 4) määräaikaisen sopimuksen kestosta
- 5) hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytyessä hoitajasta johtuvasta syystä tai hoidettavasta johtuvasta muusta kuin terveydellisestä syystä.

Omaishoitosopimus on voimassa toistaiseksi. Sopimus voidaan tehdä määräaikaisena, jos

- 1) hoidon jatkaminen ei hoitajasta tai hoidettavasta johtuvasta syystä ole tietyn määräajan jälkeen mahdollista tai sen tarvetta on arvioitava uudelleen
- 2) hoidon jatkaminen on etukäteen tarkasti määriteltävissä
- 3) hoito korvataan tietyn määräajan jälkeen toisella palvelulla

Omaishoitosopimuksen purkaminen ja irtisanominen

Omaishoitosopimuksen irtisanomisaika on kunnan taholta irtisanomista seuraavan kahden kuukauden aika ja omaishoitajan taholta irtisanomisesta seuraava kuukauden aika.

Sopimus puretaan välittömästi, jos hoidon jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai hoitajan terveyden tai turvallisuuden.

Irtisanomisajoista riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoidettavan hoito terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

Omaishoitajan tai hoidettavan kuollessa omaishoidontuen maksamisen päättyy kuolinpäivään.

Omaishoidon tukeen sisältyvien palvelujen maksut ja palvelusetelin käyttäjän omavastuu

Jos omaishoitaja hankkii itse lomittajan, hoidettavalta ei peritä maksua. Omaishoitajan hoitoa ja huolenpitoa korvaavasta palvelusta, jota hoidettavalle järjestetään omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana, peritään hoidettavalta enintään 10,60 euroa vuorokaudessa. Jos palvelun hankkimiseksi on annettu hoidettavalle palveluseteli, sen omavastuu on enintään mainitut 10,60 euroa.

Lakisääteisen vapaan aikana omaishoitajan hoitoa korvaavien palvelujen maksut ovat kokonaan maksukaton ulkopuolella.

Muista kuin lakisääteisen vapaan antamiseksi järjestettävistä, omaishoidon tukeen sisältyvistä palveluista peritään samat maksut kuin vastaavista muista sosiaali- ja terveyspalveluista.

Omaishoidontukea koskevien asioiden käsittely ja päätöksenteko

Omaishoidontuki myönnetään määrärahan puitteissa. Hakemukset käsitellään asiaa varten nimetyissä Arjen tuen työryhmissä: aikuiset/lapset. Asiakaskohtaiset päätökset tekee työryhmän esityksestä palveluohjaaja. Tuki myönnetään hakemuksen saapumista seuraavan kuukauden alusta lukien toistaiseksi. Määräajaksi myönnettävä korotettu tuki maksetaan kuitenkin sovitusta hoidon alkamisajankohdasta. Omaishoidontukea ei makseta takautuvasti.

Omaishoidontuen maksaminen ja hoidon keskeytysten vaikutus palkkion maksamiseen

Omaishoidon tuki maksetaan hoitajalle hoitokuukautta seuraavan kalenterikuukauden lopussa. Omaishoidon tuki on ennakonpidätyksen alaista tuloa.

Omaishoitajat eivät ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoitajien eläketurvasta säädetään kunnallisessa eläkelaisissa. Kunnan on järjestettävä omaishoitajille tapaturmavakuutuslain 57 § 1 momentissa tarkoitettu niin sanottu vapaaehtoinen tapaturmavakuutus omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalta.

Omaishoidon tuen maksaminen ei keskeydy hoidon keskeytyessä hoitajan lakisääteisten vapaiden vuoksi tai hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjatun intervallihoidon tai hoitoapujakson vuoksi, joka on sovitettu maksettavaan omaishoidontukeen. Jos hoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden (30 päivän) kuluttua.

Jos hoito keskeytyy hoitajan sairastumisen vuoksi, omaishoidon tukea maksetaan sairausvakuutuslain mukaiselta omavastuujalta. Jos hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta muusta syystä, hoitopalkkiota ei keskeytyksen ajalta makseta.

Kun omaishoidontukea maksetaan osakuukaudelta, kuukausimaksu jaetaan luvulla 30.